henhold til artikel 69, stk. 2, 1. pkt., ikke længere berettiget til ydelser i den kompetente stat, medmindre fristen er forlænget i henhold til artikel 69, stk. 2, 2. pkt.

Kutscher O'Keeffe Touffait Mertens de Wilmars Pescatore

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg, den 19. juni 1980.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA HR. REISCHL FREMSAT DEN 27. MARTS 1980 [1]

Høje Domstol.

Parterne i de tre sager for de tyske retter strides om spørgsmålet om retten til fornyet udbetaling af ydelser ved arbejdsløshed i henhold til artikel 69 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366).

I henhold til denne bestemmelses stk. 1, litra c), bevarer en helt arbejdsløs arbejdstager, der opfylder de i en medlemsstats lovgivning foreskrevne betingelser for ret til ydelser, og som rejser til en eller flere andre medlemsstater for at søge beskæftigelse, retten til disse ydelser i et tidsrum af højst tre måneder, regnet fra det tidspunkt, da den pågældende ikke længere står til rådighed for arbejdsformidlingen i den stat, han har forladt. Stk. 2, i artikel 69 bestemmer:

»Såfremt den pågældende vender tilbage til den kompetente stat inden udløbet af den periode, i hvilken han efter bestemmelserne i stk. 1, litra c), har ret til ydelser, er han fortsat berettiget til ydelser efter den stats lovgivning; såfremt han ikke vender tilbage til den kompetente stat inden udløbet af nævnte periode, mister han enhver ret til ydelser efter denne stats lovgivning; i undtagel-

1 — Oversat fra tysk.

sestilfælde kan det kompetente arbejdsformidlingskontor eller den kompetente institution forlænge denne frist.«

I henhold til artikel 100, jf. artikel 103, i »Arbeitsförderungsgesetz« stilles udbetalingen af arbejdsløshedsydelser derimod i bero, når en arbejdsløs arbejdstager forlader Forbundsrepublikken Tysklands område, og han for så vidt ikke længere er til rådighed for det tyske arbejdsmarked. Hvis han vender tilbage, »vågner« hans ret (til ydelser) på ny for den resterende »rettighedsperiode«, som beregnes i overensstemmelse med artiklerne 106 og 110, nr. 3, i »Arbeitsförderungsgesetz«. Efter artikel 125, stk. 2, i denne lov er det ikke længere muligt at gøre krav på arbejdsløshedsydelser, når der er forløbet tre år fra rettens opståen.

I — Den følgende sagsfremstilling i de tre sager skal ses på denne retlige baggrund.

1. *Testa,* sagsøgeren i *hovedsag 41/79,* der er italiensk statsborger og fra Salerno, tilmeldte sig efter at have haft beskæftigelse i Forbundsrepublikken Tyskland arbejdsformidlingen i Hagen som arbejdsløs den 14. april 1975. Arbejdsformidlingen ydede ham arbejdsløshedsydelser for 234 dage fra den 12. april 1975.

Arbejdsformidlingen udstedte den 11. juli 1975 efter anmodning fra sagsøgeren en E 303-attest, således at han kunne søge arbejde i Italien; herefter kunne sagsøgeren bl.a. modtage arbejdsløshedsunderstøttelse fra 12. juli til 11. oktober 1975.

Sagsøgeren, som rejste til Italien den 12. juli 1975, vendte først tilbage til Forbundsrepublikken Tyskland den 13. oktober 1975, og den 14. oktober anmodede han arbejdsformidlingen i Hagen om pány at give ham arbejdsløshedsydelser. Arbejdsformidlingen afslog dette med den begrundelse, at den ret til arbejdsløshedsydelser, som sagsøgeren havde haft, var bortfaldet i medfør af artikel 69, stk. 2, i forordning 1408/71 på grund af hans for sene tilbagekomst.

Efter en administrativ klage og et forgæves søgsmål, ankede sagsøgeren sagen til Bayerisches Landessozialgericht, hvis 5. afdeling ved kendelse af 15. februar 1979 har udsat sagen og i medfør af EØF-traktatens artikel 177 anmodet Domstolen om en præjudiciel afgørelse af følgende spørgsmål:

»Er artikel 69, stk. 2, anden del af første punktum i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366) til hinder for, at en arbejdsløs oppebærer ydelser ved arbejdsløshed i den kompetente medlemsstat, såfremt han vender tilbage til denne senere end efter tre måneder, selv om han efter denne medlemsstats nationale retsforskrifter endnu ville have et retskrav?«

2. *Maggio,* der ligeledes er italiensk statsborger og sagsøgeren i hovedsagen i *sag 121/79,* har oppebåret arbejdsløshedsydelser fra den 19. februar 1974 i en periode af 195 arbejdsdage.

Den 9. maj 1974 udstedte arbejdsformidlingen i Karlsruhe efter anmodning fra sagsøgeren en E 303-attest, som godtgjorde, at han fortsat kunne modtage tyske arbejdsløshedsydelser i tre måneder fra den 11. maj 1974, således at han kunne søge arbejde i Italien. Den 11. maj rejste sagsøgeren til Chioggia i Italien og vendte først tilbage til Forbundsrepu-

blikken den 17. august 1974 uden at have fundet arbejde i sit land. Han anmodede på ny om at modtage arbejdsløshedsydelser fra den 19. august 1974. Han gjorde gældende, at han den 11. august 1974 var blevet behandlet på et hospital i Chioggia på grund af en byld i hånden: på grund af en infektion havde han ligeledes haft feber og hævede lymfekirtler under den ene arm, og han havde derfor ikke været i stand til at rejse.

Arbejdsformidlingen afviste at udbetale arbejdsløshedsydelser på ny under henvisning til artikel 69, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 og anførte, at Maggio havde mistet enhver ret til understøttelsen. Sagsøgerens klage, hans søgsmål ved Sozialgericht Karlsruhe og endelig appellen ved Landessozialgericht Baden-Württemberg forblev resultatløse. Landessozialgericht anførte bl.a., at forlængelsen af fristen efter artikel 69, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 var undergivet sagsøgtes skøn, og at der ikke var konstateret magtfordrejning. Efter artikel 69's indhold og formål kan den arbejdsløse arbejdstager kun udnytte tremåneders fristen med henblik på at søge arbejde, når der er grund til at antage, at hans bestræbelser vil blive kronet med held. Hvis arbejdstageren imidlertid forbliver i det land, hvor han søger arbejde, indtil fristens udløb, bør kun han bære risikoen for, at hans tilbagevenden på grund af en uforudseelig hindring bliver forsinket udover fristens udløb. Det for sagsøgeren kompetente kommunale arbejdsformidlingskontor i Chioggia har meddelt, at der for hans vedkommende allerede på tidspunktet for hans indskrivning som arbejdsløs ikke var håb om at finde arbejde inden for tremåneders fristen: udsigterne havde heller ikke forbedret sig på afgørende måde i de følgende uger.

Bundessozialgericht's 7. afdeling, der behandler sagsøgerens revisionsanke, udsatte ved kendelse af 19. juni 1979 sagen og anmodede Domstolen om en præjudiciel afgørelse af følgende spørgsmål:

»Mister en arbejdsløs, som efter en periode på mere end tre måneder vender tilbage til 'den kompetente stat', i henhold til artikel 69, stk. 2, i EØF-forordning nr. 1408/71 sin 'ret (til ydelser) efter denne stats lovgivning', således at retten (til ydelserne) — uafhængigt af reglerne i den kompetente stat — i alle tilfælde ophører, dvs. også i det tilfælde, hvor den kompetente stats lovgivning bestemmer, at retten fortsat består?«

3. *Vitale*, også italiensk statsborger og sagsøgeren i hovedsagen i *sag 796/79*, fik af arbejdsløshedskassen bevilget arbejdsløshedsydelser i en periode af 306 arbejdsdage fra den 2. juni 1975. Den 7. juli 1975 fik han ved formular E 303 attestation for, at han i henhold til artikel 69 i forordning nr. 1408/71 fortsat kunne modtage ydelser fra den tyske arbejdsløshedsforsikring fra den 12. juli 1975 til den 11. oktober 1975, idet han havde til hensigt at søge arbejde i Italien.

Sagsøgeren rejste derfor til Cava dei Tirreni i Italien, hvor han blev syg den 30. september 1975. Indtil den 19. oktober 1975 var han derpå indlagt på et hospital. Den 20. oktober 1975 vendte han tilbage til Forbundsrepublikken Tyskland og tilmeldte sig samme dag som arbejdsløs ved den kompetente arbejdsformidling og anmodede om på ny at få udbetalt arbejdsløshedsydelser.

Arbejdsformidlingen nægtede at udbetale ham arbejdsløshedsydelser, da tremåneders fristen i artikel 69, stk. 1, litra c), i forordning nr. 1408/71 var overskredet,

eftersom der efter indhentede oplysninger ikke var udsigter til at få beskæftigelse på det sted, hvor Vitale havde opholdt sig. Efter en resultatløs klage anlagde Vitale sag ved Sozialgericht Wiesbaden, som annullerede den administrative afgørelse og pålagde sagsøgte at udbetale sagsøgeren arbejdsløshedsydelser for perioden 22. oktober til 2. november 1975, idet sagsøgeren den 3. november 1975 havde fået nyt arbejde. Sozialgericht antog, at sagsøgeren ikke havde mistet sin ret til arbejdsløshedsunderstøttelse trods sin sene tilbagevenden til Forbundsrepublikken Tyskland, fordi det drejede sig om et undtagelsestilfælde som fastsat ved artikel 69, stk. 2, 2. pkt., i nævnte forordning. Den omstændighed, at tremåneders fristen ikke blev forlænget, var en fejl fra myndighedens side, eftersom den arbejdsløse arbejdstager principielt har ret til at »udtømme« den ham indrømmede frist. Arbejdstageren, som var forhindret i at vende tilbage på grund af sygdom, uden at dette kunne lægges ham til last, vendte tilbage til Forbundsrepublikken Tyskland umiddelbart efter, at denne hindring var ophørt.

Denne dom ankede sagsøgte og gjorde gældende, at et undtagelsestilfælde i den nævnte bestemmelses betydning kun kunne komme på tale, hvis rettidig tilbagekomst var blevet umuliggjort på grund af force majeure, og hvis fortsættelsen af opholdet i det land, hvor den arbejdsløse arbejdstager søgte arbejde indtil årsagen til forhindringens indtræden, var blevet godtgjort ved en rimelig udsigt til, at hans søgen efter arbejde ville bære frugt. I tilfælde af en forlængelse af opholdet uden udsigt til beskæftigelse bærer den arbejdsløse arbejdstager, som søger arbejde, risikoen ved for sen tilbagevenden.

Første afdeling ved Hessisches Landessozialgericht, som er appelinstans, har ved kendelse af 30. august 1979 udsat sagen og anmodet Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende følgende spørgsmål:

»1. Indebærer fortabelsen af 'enhver ret til ydelser efter lovgivningen i den kompetente stat' i det tilfælde, hvor den arbejdsløse ikke vender tilbage dertil inden udløbet af tremåneders perioden, at enhver retsposition (betinget retskrav) også bortfalder?

2. Gælder dette også i det tilfælde, hvor den kompetente stats lovgivning bestemmer, at det pågældende retskrav bevares?«

II — De ovenfor fremstillede omstændigheder, som har ført til de præjudicielle spørgsmål, som jeg nu skal behandle, har det til fælles, at de arbejdsløse arbejdstagere, som har søgt arbejde i en anden medlemsstat, er vendt tilbage til Forbundsrepublikken Tyskland *efter* udløbet af tremåneders fristen i artikel 69, stk. 1, litra c), i forordning nr. 1408/71, og at de tyske myndigheder har nægtet på ny at give dem arbejdsløshedsydelser under henvisning til stk. 2, anden del af første punktum i bestemmelsen. Den pågældende bestemmelse fastsætter, at den arbejdsløse arbejdstager »såfremt han ikke vender tilbage til den kompetente stat ... mister ... enhver ret til ydelser efter denne stats lovgivning«, dvs. hvis han ikke vender tilbage til staten, som er kompetent til at tildele ydelserne »inden udløbet af nævnte periode«.

1. De forelæggende retters tvivl er forståelig, når man ved, at den tyske lovgiver i arbejdsretlige sammenhænge anvender udtrykket »ret« i en dobbelt betydning, nemlig dels i betydning af en aktuel og konkret ret til ydelserne, men dels også i betydningen af en ret, der følger efter ventetiden i artikel 104, stk. 1, 1. afsnit i »Arbeitsförderungsgesetz«, og som kaldes »et betinget krav« (»Anwartschaft«).

Ved at nægte sagsøgerne i hovedsagerne en fortsat tildeling af arbejdsløshedsydelser efter deres tilbagevenden til Forbundsrepublikken Tyskland for den resterende del af den periode, som endnu tilkommer dem, fortolker arbejdsformidlingen, sagsøgte, artikel 69, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 således, at ikke blot den aktuelle ret, men ligeledes det betingede krav eller efter omstændighederne det stadigt eksisterende restkrav, er ophørt. Efter de forelæggende retters opfattelse er bestemmelsens tekst imidlertid ikke klar på dette punkt, eftersom det ikke fremgår, om man ved »ret« ligeledes må forstå det betingede krav. Endvidere forbliver spørgsmålet om, hvorvidt udtrykket »efter den kompetente stats lovgivning« er en forklaring af ordet »ret« eller en henvisning til betingelserne for tabet i den kompetente medlemsstats lovgivning, især efter Bundessozialgericht's opfattelse uklart.

Bestemmelsens indhold og formål, nemlig fremme af arbejdskraftens frie bevægelighed, forekommer Bundessozialgericht og Hessisches Landessozialgericht snarere at tale til fordel for en fortolkning, hvorefter arbejdstagerens ret (til ydelser) »vågner«, hvis han atter stiller sig til rådighed for arbejdsmarkedet i den kompetente stat, og hvis dette i øvrigt er muligt efter den interne lovgivning. Ifølge denne opfattelse skal artikel 69, stk. 2, forstås således, at kun privilegiet i artikel 69, stk. 1, i forordningen, hvorefter retten til arbejdsløshedsunderstøttelse kan gøres gældende også under et ophold i en anden medlemsstat, ophører efter tre måneder. Endelig kommer sagsøgeren i sag 41/79 og regeringen for Den italienske Republik til det samme resultat, når de ligeledes af formålet med EØF-traktatens artikel 51, som er grundlaget for den pågældende forordning, udleder, at fortabelsen af retten kun er fastsat for den periode, hvormed fristen er overskredet, det vil sige fra udløbsdagen indtil den dag, hvor den arbejdsløse arbejdstager påny tilmelder sig den kompetente arbejdsformidling. Retten eller det betingede kravs skæbne bør derfor, fortsat fra tidspunktet for den nye tilmelding, være afhængig ikke af artikel 69 i forordningen, men udelukkende af den nationale lovgivning. I sagerne Petroni (sag 24/75, dom af 21. oktober 1975, Sml. 1975, s. 1149) og Manzoni (sag 112/76, dom af 13. oktober 1977, Sml. 1977, s. 1647) udtaler Domstolen sig også i denne retning, når den understreger, at målet i EØF-traktatens artikel 48 ff ikke vil kunne nås, hvis arbejdstagerne, som følge af udøvelsen af deres ret til fri bevægelighed, skulle miste fordelene ved social sikring, som sikres dem af lovgivningerne i medlemsstaterne. Dette princip må ligeledes finde anvendelse i de foreliggende sager.

Men det forekommer mig, at allerede ordlyden og opbygningen af den pågældende bestemmelse taler mod denne fortolkning. Som anført sikrer artikel 69, stk. 2, i forordningen den arbejdsløse arbejdstager retten til fortsat at oppebære ydelserne, som er tildelt ham i medfør af den kompetente stats lovgivning, når han efter at have søgt arbejde i en anden medlemsstat vender tilbage til den kompetente medlemsstat inden udløbet af tremåneders fristen. Medlemsstaterne kan derfor ikke nægte at fortsætte udbetalingen af ydelserne, fordi den arbejdsløse arbejdstager forudgående ikke har været til stede på deres område. Med andre ord bestemmer fællesskabsretten, at den arbejdsløse arbejdstager, som i tide vender tilbage, skal stilles således

med hensyn til rettighederne til ydelserne, at han finder sig i den samme situation, som hvis han havde været uafbrudt til rådighed for den kompetente arbejdsformidling. Hvis han ikke i tide vender tilbage til den kompetente medlemsstat, kan man, som Kommissionen især har understreget det, modsætningsvis slutte, at den forpligtelse, som fællesskabsretten pålægger den kompetente medlemsstat til at fortsætte udbetalingen af ydelserne, bortfalder, og at spørgsmålet om, hvorvidt ydelserne skal gives til de arbejdsløse arbejdstagere eller ej, er overladt til national ret. For at undgå en sådan konklusion, som fører til forskellige ordninger, bestemmer 2. pkt. i stk. 2 udtrykkeligt, at den arbejdsløse arbejdstager mister *enhver* ret (tout droit, all entitlement, ogni diritto), hvis han ikke vender tilbage inden udløbet af tremåneders fristen. Ordlyden og opbygningen af dette stykke ville være vanskelig forståelig, hvis forordningens koncipister havde villet bestemme, at retten i artikel 69, stk. 2, kun mistedes i perioden mellem fristens udløb og den ny tilmelding ved den kompetente arbejdsformidling. Som Kommissionen har fremført, ville det i dette tilfælde have været tilstrækkeligt af foreskrive, at fra tidspunktet for hans tilbagevenden til den kompetente medlemsstat, vil den arbejdsløse arbejdstager fortsat have ret til ydelserne i medfør af bestemmelserne i denne stat.

Som Kommissionen og regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland med rette har understreget, er det ikke muligt at drage en anden konklusion ud fra den omstændighed, at ordningen efter sin ordlyd henviser til retten til ydelser »efter den kompetente stats lovgivning«. Hvis man nemlig betragter denne henvisning til den kompetente stats lovgivning som en »Rechtsfolgenverweisung« (henvisning, for så vidt angår retsvirkningerne) følger det i sidste instans heraf, at både første og anden del af punktummet betyder, at bevarelsen af retten under alle omstændigheder afhænger af national ret, uden hensyn til, at den arbejdsløse arbejdstager er vendt tilbage inden eller efter udløbet af tremåneders fristen. Efter denne fortolkning ville den af fællesskabslovgiveren foretagne adskillelse være uden betydning. Det vil derfor være mere korrekt at sige, at den pågældende henvisning udelukkende tjener til på en mere detaljeret måde at beskrive de rettigheder, som den arbejdsløse arbejdstager skal fratages, når han ikke vender tilbage i tide, nemlig de rettigheder, som han har mod den kompetente stat i medfør af dennes lovgivning. Tilføjelsen »efter den kompetente stats lovgivning« betyder derfor blot, at bestemmelsen ikke udelukker andre rettigheder som f.eks. de rettigheder, som kan eksistere i henhold til lovgivningen i det land, hvor den arbejdsløse arbejdstager søgte arbejde.

Jeg har i denne forbindelse allerede bemærket, at spørgsmålet om, hvorvidt f.eks. artikel 69 i forordning nr. 1408/71 fratager en arbejdstager, som ikke opfylder de heri indeholdte betingelser, retten til arbejdsløshedsydelsen fra et forsikringsorgan i den stat, hvortil den arbejdsløse arbejdstager er rejst for at søge arbejde, var genstanden for Domstolens dom af 10. juli 1975 i sag 27/75 (Gaetano Bonaffini m.fl. mod Istituto nazionale della Previdenza sociale, Sml. 1975, s. 971); Bayerisches Landessozialgericht henviser til denne dom i sin forelæggelseskendelse. I denne sag har Domstolen klart bekræftet, at artikel 69 hverken direkte eller indirekte regulerer de rettigheder, som tilkommer arbejdstageren efter lovgivningen i den stat, hvor han søger arbejde. I henhold til den foretagne afgrænsning over for andre rettigheder har Domstolen derfor understreget, at bestemmelsen i artikel 69 »ikke [berører] de rettigheder, den

pågældende arbejdstager eventuelt kan gøre krav på direkte i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvortil han er rejst.«

2. Hermed kan jeg gå over til det andet spørgsmål om, hvorvidt bestemmelsens indhold og formål nødvendiggør en anden betydning, som går ud over den her anførte fortolkning. Hertil understreger Kommissionen og regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland korrekt, at den pågældende bestemmelse er en vigtig nyskabelse inden for socialretten både i forhold til den indtil da gældende rådsforordning nr. 3 om social sikring af vandrende arbejdstagere af 25. september 1958 (ABl. 1958, s. 561), som ikke gjorde det muligt at modtage arbejdsløshedsydelserne i en anden medlemsstat med henblik på at lette arbejdssøgningen, som i forhold til de tilsvarende bestemmelser i medlemsstaterne. Efter dette sidste er arbejdsløshedsydelsen principielt afhængig af, at den arbejdsløse arbejdstager skal være til stede inden for den kompetente arbejdsformidlings område, at han er til rådighed for anvisning af en arbejdsplads, og at han undergiver sig kontrol fra de kompetente myndigheder. Denne snævre forbindelse mellem udbetaling af arbejdsløshedsydelser og forpligtelsen til at stille sig til rådighed for den kompetente arbejdsformidling kommer ligeledes bl.a. til udtryk i Domstolens dom af 20. marts 1979 i sag 139/78 (Giovanni Coccioli mod Bundesanstalt für Arbeit, Sml. 1979, s. 998), hvor Domstolen har understreget, at forpligtelsen til at stille sig til rådighed for den kompetente stats arbejdsformidling og underkaste sig den her gældende kontrol udgør modstykket til arbejdsløshedsydelserne. Undtagelsen i artikel 69 er således en *autonom bestemmelse,* som går ud over den blotte koordinering af de nationale bestemmelser. De for ydelserne kompetente medlemsstater afstår i tremåneders perioden fra at have arbejdstageren til deres rådighed og fra at kunne kontrollere denne. Da situationen er forskellig på de respektive arbejdsmarkeder, erstatter kontrollen i det land, hvor arbejdstageren søger arbejde, ikke fuldstændigt den rådighed, som den kompetente stats arbejdsformidlingskontor ellers ville have over den arbejdsløse arbejdstager. Arbejdstageren får således mulighed for at rejse til en anden medlemsstat i den fastsatte periode for at søge arbejde, og han kan fortsat modtage arbejdsløshedsydelser uden at skulle være til rådighed for den kompetente institution. Endvidere er retten til på ny at modtage arbejdsløshedsydelser, når han vender tilbage til den kompetente medlemsstat i tide, sikret ved fællesskabsretten på den måde, at retten også består selv i de tilfælde, hvor intern ret eksempelvis fuldstændig ophæver den på grund af afbrydelsen af tildelingen af arbejdsløshedsydelser, fordi arbejdstageren er rejst til en anden stat.

Det følger af denne for hele Fællesskabet gældende ret, at retsvirkningerne af artikel 69, stk. 2, 1. pkt., andet led, i det tilfælde, hvor arbejdstageren ikke vender tilbage i tide, ligeledes bør fastsættes på en ensartet måde i fællesskabssystemet, hvorfor det er korrekt, når man i den pågældende formulering ikke finder nogen henvisning til intern ret, hvad retsvirkningerne angår.

Ved denne fælles fortolkning må man imidlertid tage hensyn til, at arbejdsløshedsydelsen efter sin natur er knyttet til det forhold, at den arbejdsløse arbejdstager stiller sig til rådighed og er under-

lagt den kompetente myndigheds kontrol. I medfør af artikel 69, stk. 1 c), kan ydelserne derfor højst medtages i en periode af højst tre måneder, i løbet af hvilken det i almindelighed er muligt for den arbejdsløse arbejdstager at finde beskæftigelse. Hvis han ikke har fundet arbejde inden for denne periode, er det klart, at medlemsstaterne, som har påtaget sig fortsat at tildele arbejdsløshedsydelsen, er interesserede i en umiddelbar tilbagevenden til beskæftigelseslandet, for at myndighederne her kan foretage de nødvendige foranstaltninger for at få den arbejdsløse arbejdstager ind på arbejdsmarkedet og træffe andre arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger med henblik på at begrænse arbejdsløsheden. Som Forbundsregeringen fremhæver, er reintegrationen af den arbejdsløse arbejdstager på arbejdsmarkedet væsentligt vanskeligere efter en lang arbejdsløshedsperiode.

Det må endelig også tages i betragtning, at retten til at medtage ydelserne i tremåneders perioden i princippet ikke afhænger af, at arbejdssøgningen i en anden medlemsstat ser ud til at skulle krones med held. Det er ikke nødvendigt specielt at understrege, at denne ordning indebærer en fare for misbrug. Forpligtelsen til at vende tilbage senest efter tre måneder skal derfor også forhindre, at ordningen misbruges ud over den angivne periode.

Af de anførte grunde er det nødvendigt, at fællesskabsretten, som modvægt mod den i artikel 69, stk. 1, indeholdte mulighed, har retsvirkninger, som skal anspore den arbejdsløse arbejdstager, som ikke har fundet arbejde i en anden medlemsstat, til at vende tilbage til den kompetente stat senest inden udløbet af tremåneders fristen. Truslerne om tab af denne ret i tilfælde af for sen tilbagevenden udgør afgjort et egnet middel i denne henseende.

Modsat den italienske regerings og sagsøgeren Testa's opfattelse er en mindre streng forvaltning af ordningen, såsom blot en suspension af betalingen af arbejdsløshedsydelsen i det tidsrum, som den arbejdsløse arbejdstager tilbringer i en anden medlemsstat ud over fristen, ikke et tilstrækkeligt middel til at sikre den tidsbegrænsning af fraværet i udlandet, som man ønsker at opnå. Især må det antages, at arbejdsløshedsydelsesbeløbet, når den arbejdsløse arbejdstager rejser til sin hjemegn for at søge arbejde dér, i adskillige tilfælde strækker til et ophold i udlandet i en periode på mere end tre måneder, således som den tyske regering fremhæver det. Arbejdstageren ville derfor have mulighed for at nyde godt af fordelene ved artikel 69 i forordning nr. 1408/71 uden at skulle acceptere ulemper af betydning i tilfælde af en større eller mindre overskridelse af fristen.

Afslutningsvis skal jeg bemærke, at den her anførte opfattelse stemmer overens med artikel 69's tilblivelseshistorie. Således kan man efter min opfattelse klart udlede af de dokumenter, der er blevet fremlagt af Rådet, at ved drøftelsen om vedkommende bestemmelse er forordningens ophavsmænd gået ud fra den antagelse, at den arbejdsløse arbejdstager mister enhver ret til ydelserne over for det sidste land, hvori han har haft arbejde, når han forbliver i det andet land ud over den fastsatte maksimumsperiode.

III — Jeg vil herefter gå videre med det andet spørgsmål, som er rejst af den forelæggende ret og af parterne i sagen, nemlig spørgsmålet, om den pågældende

forordning i den her givne fortolkning er forenelig med trinhøjere fællesskabsret.

1. Bundessozialgericht, sagsøgeren Testa og den italienske regering giver for det første udtryk for tvivl med hensyn til, hvorvidt artikel 69 i den her fremstillede fortolkning er i overensstemmelse med EØF-traktatens artikel 51 og derfor gyldig. Efter deres opfattelse er EØF-traktatens artikel 51's indhold og formål, at fremme arbejdskraftens frie bevægelighed, til hinder for, at man uden hensyntagen til nationale bestemmelser fastsætter, at et betinget krav, opstået ved bidragsindbetalinger, ophæves, fordi arbejdstageren har gjort brug af sin ret til fri bevægelighed i en periode ud over tre måneder. Dette synspunkt er ligeledes udtrykt i Domstolens faste praksis, især i sagerne 24/75 (Petroni) og 112/76 (Manzoni), hvori Domstolen klart har bekræftet, at en vandrende arbejdstager, som gør brug af sin ret til fri bevægelighed, ikke kan miste de fordele vedrørende social sikring, som han har i henhold til bestemmelserne i en enkelt medlemsstat. Hvis forordningen bestemmer, at de nationale rettigheder eller de betingede krav skal ophøre, vil en vandrende arbejdstager endvidere, når det kommer til stykket, blive behandlet dårligere, når han rejser til en anden medlemsstat for at søge arbejde, end når han rejser til en ikke-EF-stat, eftersom den interne ret i det sidste tilfælde på ny vil finde anvendelse ved hans tilbagekomst. Efter den italienske regerings opfattelse vil betingelsen om »tilbagevenden« inden for en kort frist og på en varig måde endvidere være i strid med den almindelige opbygning af forordning nr. 1408/71 og med princippet om, at bopæl ikke har nogen betydning.

Betingelsen om tilbagevenden, forstået således, vil derfor bevirke, at den forskelsbehandling mellem indlændinge og vandrende arbejdstagere, som EØF-traktaten netop har villet fjerne, på ny indføres.

Til gengæld forsvarer især forbundsregeringen og Kommissionen den opfattelse, at den pågældende forordning, som giver adgang til at »medtage« arbejdsløshedsydelsen til en anden medlemsstat, ikke kun skal forstås som gennemførelsen af et til Kommissionen eller Rådet ved traktatens artikel 51, litra b), rettet bindende krav om at lovgive, men som en ny etape inden for rammerne af fællesskabsinstitutionens skøn efter artikel 51 med henblik på at virkeliggøre den frie bevægelighed af arbejdskraften inden for området for social sikring. Den nye bestemmelse indeholder en vigtig udvidelse og samtidig en begrænsning, som er gensidigt betinget, og som kun kan ses *under ét.* Hvis man betragter denne ordning som et ensartet hele, vil man konstatere, at ingen af de i medlemsstaternes ordninger givne fordele er blevet fjernet.

Ved vurderingen af dette anbringende må det for det første ikke overses, at forordning nr. 1408/71 er vedtaget i henhold til EØF-traktatens artikler 48-51, og at den derfor ligeledes må bedømmes i forhold til disse bestemmelser. Som jeg allerede har bemærket, udtrykker forordningens artikel 69 en særordning, som i sig selv ikke begrænser den frie bevægelighed, men udvider denne, eftersom det i den frie bevægeligheds interesse inden for visse tidsmæssige grænser er muligt at »medtage« arbejdsløshedsydelser, som i princippet ifølge deres natur ikke kan eksporteres, til en anden medlemsstat. Domstolen har klart udtrykt dette i sag 139/78 (Coccioli) ved at udtale, at:

»Artikel 69 ... giver den, som udnytter bestemmelsen, en fordel frem for den arbejdstager, som forbliver i den kompetente medlemsstat, for så vidt som førstnævnte arbejdstager i et tidsrum af tre måneder fritages for den forpligtelse, som består i at stille sig til rådighed for den kompetente medlemsstats arbejdsformidling og underkaste sig den her gældende kontrol.«

Men hvis Rådet i sine forskrifter giver de vandrende arbejdstagere rettigheder, som de ellers ikke ville have, må det ifølge sit lovgivningsmæssige skøn også have ret til at fastsætte omfanget og varigheden af disse fordele, idet det tager hensyn til særegenhederne i de nationale systemer vedrørende social sikring og disses funktion. Derfor er Domstolen i sin dom i sagen Coccioli også gået ud fra, at tremåneders fristen er lovlig og kun begrænser retten til ydelser efter fællesskabsretten.

Til gengæld har Domstolen i sagerne Petroni og Manzoni udtalt, at visse tilfælde af anvendelse af forbudet mod dobbeltydelser i artikel 46, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 var uforenelige med EØF-traktatens artikel 51, fordi de fratog arbejdstageren, som gør brug af sin ret til fri bevægelighed, fordele ved social sikring, som er sikret ham gennem *en enkelt medlemsstats lovgivning*, og fordi målet med EØF-traktatens artikler 48-51 ikke ville kunne nås. Til forskel fra de foranstaltninger, som blev erklæret ugyldig i disse sager, når arbejdstageren, som søger arbejde, vender tilbage i tide til den kompetente stat, griber bestemmelsen i artikel 69, stk. 2, ikke ind i de rettigheder, som tilkommer den enkelte i henhold til national ret. Den arbejdsløse arbejdstager, som gør brug af bestemmelsen, og som vender tilbage i tide til den kompetente stat, bliver således ikke behandlet ringere, men bedre end den, som rejser til et tredjeland, eftersom han bevarer retten til ydelser under fraværet på tre måneder. I denne henseende bliver han således i princippet behandlet bedre end de arbejdstagere, som kommer fra tredjelande, som ikke kan gøre brug af denne bestemmelse. Endelig vil jeg tilføje vedrørende den italienske regerings indvending, at bestemmelsen ligeledes finder anvendelse på tyske arbejdsløse arbejdstagere, som rejser til en anden medlemsstat for at finde arbejde, og at bestemmelsen i denne henseende ikke udgør en overtrædelse af forbudet mod forskelsbehandling i EØF-traktatens artikler 48 ff.

Det er imidlertid ubestrideligt, at artikel 69, stk. 2, 2. pkt., i den her givne fortolkning afskærer den arbejdsløse arbejdstager, der vender for sent tilbage fra udlandet, fra de rettigheder, som han ville have haft uden fællesskabsbestemmelserne. Efter min mening er dette indgreb i de rettigheder, som tilkommer den enkelte i henhold til national ret, imidlertid berettiget af følgende grunde: Som jeg allerede har bemærket, må man for det første ikke overse, at stk. 2 i artikel 69 også tjener til at fremme arbejdskraftens frie bevægelighed, idet ordningen efter stk. 1 uden denne ikke ville have været mulig. Endvidere — og dette forekommer mig at være meget vigtigt — er de arbejdstagere i medlemsstaterne, som er helt arbejdsløse, ikke tvunget til at ty til bestemmelsen i artikel 69 i forordning nr. 1408/71, når de søger arbejde i de andre medlemsstater. Tværtimod kan de også uden hensyn til denne bestemmelse rejse til et land i

Fællesskabet, men de mister således under deres fravær retten til arbejdsløshedsydelsen, som de på ny vil få efter deres tilbagekomst i det tilfælde, hvor den nationale ret fastsætter dette. Men hvis de beslutter sig for den mere gunstige bestemmelse i artikel 69, som under de allerede nævnte betingelser fastsætter, at retten til ydelserne bevares under en periode på maksimalt tre måneder, accepterer de således også den betingelse, som denne løsning er forbundet med, dvs. fortabelse af enhver ret til ydelser ved for sen tilbagekomst. I blanket E 303/5 bliver de arbejdsløse arbejdstagere gjort bekendt med denne snævre forbindelse mellem den af fællesskabsretten skabte mulighed for at bevare retten til ydelser, selv om arbejdstageren ikke længere er til rådighed for den kompetente institution, og den hertil knyttede risiko for at miste retten fuldstændigt, hvis de ikke vender tilbage i tide; i blanketten gøres udtrykkeligt opmærksom på, at ved arbejdssøgning uden for den kompetente stat i en periode på mere end tre måneder, *ophører* de ved udløbet af denne frist endnu eksisterende rettigheder, der stammer fra arbejdsløshedsforsikringen i denne sidste stat.

Endelig har jeg allerede i forslaget til afgørelse i sagen Coccioli bemærket, at billighedsreglen i artikel 69, stk. 2, 2. pkt., på grund af muligheden for at forlænge fristen, giver mulighed for en rimelig løsning i de tilfælde, hvor den fuldstændige inddragelse af rettighederne efter udløbet af fristen ville være et brud på proportionalitetsprincippet. Domstolen har i overensstemmelse hermed udtalt, at artikel 69, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 ikke begrænser medlemsstaternes kompetente arbejdsformidlingskontorers og institutioners mulighed for ved en eventuel forlængelse af den af forordningen fastsatte frist at tage *alle* de forhold i betragtning, som de mener er relevante, herunder de pågældende *arbejdstageres individuelle situation* eller det forhold, at der har været en effektiv kontrol.

De foreliggende sager giver imidlertid anledning til yderligere at præcisere det gennem bestemmelsens indhold og formål givne skøn. Især hvad angår den nationale Vitale-sag, må det klart understreges, at de ansvarlige institutioner og myndigheder i medlemsstaterne *i hvert enkelt tilfælde* i overensstemmelse med det dem tildelte skøn skal efterprøve, om de omstændigheder, som anføres i en anmodning om forlængelse af fristen i artikel 69, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, er et »undtagelsestilfælde«, der gør en afvigelse fra reglen berettiget. Ved udøvelsen af det skøn, som er afgrænset af bestemmelsens indhold og formål, skal der især tages hensyn til varigheden af overskridelsen af tremåneders fristen og begrundelsen for den forsinkede tilbagekomst, men også — og denne bemærkning forekommer mig særlig vigtig — til alvorligheden af de retlige følger i tilfælde af forsinket tilbagekomst.

2. Endelig har Bundessozialgericht og sagsøgeren Testa også rejst det spørgsmål, om artikel 69, stk. 2, i den her givne fortolkning, kan forenes med artikel 14 i den tyske grundlov, mens Hessisches Landessozialgericht og den italienske regering har henvist til, at der muligt kan opstå en konflikt med den af fællesskabsretten beskyttede ejendomsret. De gør opmærksom på, at arbejdstageren gennem sit betingede krav på arbejdsløshedsydelser muligvis har erhvervet en ejendomsretslignende status, som ikke kan fratages ham ved den foreliggende forordning.

Men som Domstolen allerede flere gange har fremhævet (se sag 11/70, Internationale Handelsgesellschaft mbH mod Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, dom af 17. 12. 1970, Sml. 1970, s. 235 og dom 44/79, Hauer, dom af 13. 12. 1979), kan spørgsmålet, om retsakter fra fællesskabsorganerne eventuelt krænker grundrettighederne kun vurderes *i forhold til fællesskabsretten selv,* eftersom indførelsen af særlige bedømmelseskriterier, der stammer fra *én* bestemt medlemsstats lovgivning, skader fællesskabsrettens materielle enhed og effektivitet og derfor uundgåeligt vil bryde fællesmarkedets enhed og bringe Fællesskabets sammenhold i fare. Domstolen har især i sagerne 11/70 (Internationale Handelsgesellschaft), 4/73 (J. Nold, Kohlen und Baustoffgroßhandlung, mod Kommissionen, dom af 14. 5. 1974, Sml. 1974, s. 491) og 44/79 (Hauer) også fremhævet, at grundrettighederne er en del af de almindelige retsprincipper, som Domstolen skal beskytte; ved sikring af disse rettigheder skal Domstolen tage hensyn til medlemsstaternes fælles forfatningsretlige traditioner på en sådan måde, at ingen foranstaltning, der er uforenelig med grundrettigheder i disse staters forfatninger, kan anerkendes i Fællesskabet. Som Domstolen har understreget det især i sagerne 36/75 (Roland Rutili mod indenrigsministeren, dom af 28. 10. 1975, Sml. 1975, s. 1219) og 44/79 (Hauer) kan endeligt de internationale traktater vedrørende beskyttelsen af menneskerettighederne, som medlemsstaterne har ratificeret, ligeledes give bidrag, som der må tages hensyn til inden for rammerne af fællesskabsretten. På grundlag af denne retspraksis må den tvivl, der er udtrykt med hensyn til foreneligheden af artikel 69, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 med bestemmelserne om beskyttelsen af grundrettighederne — således som det fremgår af sagen Hauer — kun forstås således, at denne bestemmelses gyldighed skal vurderes i forhold til den gennem fællesskabsretten beskyttede ejendomsret.

Efter min opfattelse, som i øvrigt deles af forbundsregeringen og Kommissionen, kan man i det foreliggende tilfælde imidlertid se bort fra spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang de rettigheder til ydelser fra den sociale sikring, herunder især det her omhandlede betingede krav på ydelser fra arbejdsløshedsforsikringen, henhører under den gennem fællesskabsretten sikrede beskyttelse af ejendomsretten. Ifølge alle medlemsstaternes forfatningsretlige bestemmelser og praksis må det faktisk konstateres, at lovgiveren er bemyndiget til at fastsætte bestemmelser for brugen af den private ejendomsret i almenvellets interesse. I den forbindelse kan nævnes artikel 14, stk. 2, 1. pkt., i den tyske grundlov, som henviser til de underliggende ejendomsforhold, artikel 14, stk. 2, 2. pkt., i den tyske grundlov og artikel 43. 2.2. i den irske forfatning, som lader udnyttelsen af ejendomsretten være afhængig af almenvellets krav, artikel 43. 2.1. i den irske forfatning, som henviser til den sociale retfærdighed, samt artikel 42, stk. 2, i den italienske forfatning, som ligeledes henviser til ejendomsrettens sociale funktion. Derfor har Domstolen allerede i sagen Nold fremstillet sammenhængen mellem individets interesse og Fællesskabets behov, idet den udtalte:

»De således sikrede rettigheder [skal] ikke behandles som absolutte forrettigheder, men tværtimod betragtes i relation til den sociale funktion af de beskyttede retsgoder og aktiviteter. Denne slags rettigheder beskyttes derfor som regel kun under forbehold af begrænsninger, der opstilles af hensyn til offentlige interesser. Inden for det fællesskabsretlige system synes det desuden berettiget at opstille begrænsninger i disse rettigheder, der er berettiget ved de mål af almen interesse, som Fællesskabet forfølger, så længe det væsentlige i disse rettigheder ikke berøres.«

Som Domstolen har understreget i sagen Rutili, skal begreberne offentlig interesse og almenvellet som begrænsninger i grundrettighederne bestemmes ud fra »de krav, der stilles af gældende ret, herunder EF-retten«.

Herefter er det klart, at det i sidste ende er den *sociale funktion*, der bestemmer den konkrete rækkevidde af ejendomsretsgarantien. Med andre ord er lovgiverens beføjelse til at fastsætte indholdet af og grænserne herfor så meget videre, som genstanden for ejendomsretten befinder sig i en social sammenhæng og udfylder en social funktion. Ubetingede eller betingede rettigheder til arbejdsløshedsydelser har en udpræget social relation, uden at det er nødvendigt her endeligt at fastslå deres ejendomsretlige egenskaber, som er beskyttet af forfatningerne. Dette følger allerede af, at disse rettigheder er en integreret del af et ydelsessystem, som har en vigtig social funktion, og at arbejdsløshedsforsikringen, som det er blevet bemærket under den mundtlige forhandling, i hvert fald i Forbundsrepublikken Tyskland også finansieres af statslige tilskud, altså af samfundets midler. Når lovgiveren fastsætter indholdet af og begrænsninger i retten til arbejdsløshedsydelse, må han således principielt have en anseelig frihed ved udformningen, når han vedtager bestemmelser, der skal tjene til at opretholde arbejdsløshedsforsikringssystemets funktion og effektivitet i almenvellets interesse. Betingede eller ubetingede rettigheder, således som de følger af *gældende ret*, er således beskyttet af ejendomsretsgarantien.

Men i alle medlemsstaterne er den omstændighed, at arbejdstagere skal holde sig til disposition for myndighederne, en del af de grundlæggende betingelser for at erhverve rettigheder efter arbejdsløshedsforsikringen (jf. f.eks. § 100 i den tyske Arbeitsförderungsgesetz; artikel L 351/7 i den franske code du travail som ændret ved lov nr. 79/32 af 16. januar 1979 relative a l'aide aux travailleurs privés d'emploi, J.O.R.F. af 17. januar 1979, s. 143; artikel 52 i den italienske Regio Decreto af 7. december 1924 nr. 2270; § 57 i den danske lovbekendtgørelse nr. 471 af 15. august 1978 om arbejdsformidling og arbejdsforsikring mv.; sect. 82 i den britiske Social Security Act fra 1975; sect. 15 i den irske Social Welfare Act fra 1952). Fællesskabslovgiveren har opgivet *denne* betingelse af hensyn til gennemførelsen af den frie bevægelighed, som er et af Fællesskabets vigtigste mål, og lovgiveren har til gengæld herfor opstillet andre betingelser og andre begrænsninger, som giver den arbejdsløse arbejdstager mulighed for at »medtage« retten til en anden medlemsstat inden for tre måneder. Den arbejdsløse arbejdstager kan gøre brug af bestemmelsen, som — og det må endnu engang understreges i denne sammenhæng — kun giver ham fordele ved rettidig tilbagekomst, men

han er ikke forpligtet til at gøre dette. Hvis han beslutter sig for at benytte bestemmelsen i artikel 69 i forordning nr. 1408/71, påtager han sig en hertil knyttet risiko for helt at miste den ret, han havde, hvis han ikke vender tilbage i tide. I denne situation skal forpligtelsen til at vende tilbage fra udlandet inden for tremåneders fristen betragtes som en begrænsning, der følger af rettens sociale funktion med henblik på at forbedre eller bevare arbejdsløshedsforsikringens effektivitet. Jeg er enig med forbundsregeringen, Bundesanstalt für Arbeit og Kommissionen i, at der herved ikke er tale om fratagelse af økonomiske formuegoder. Bortfald af alle andre rettigheder er til almenvellets bedste og er ligeledes som nævnt i overensstemmelse med proportionalitetsgrundsætningen, som skal respekteres. I det omfang specielle omstændigheder i et særligt tilfælde stiller sig hindrende i vejen for en rettidig tilbagekomst, og hvor tabet af alle andre rettigheder alt taget i betragtning vil være uforholdsmæssigt, må man som nævnt tage hensyn til proportionalitetsprincippet ved at anvende billighedsreglen i artikel 69, stk. 2, 2. pkt.

I øvrigt skal jeg afslutningsvis til dette punkt bemærke, at den tyske Arbeitsförderungsgesetz i §§ 119, stk. 3, og 120 bestemmer, at retten til arbejdsløshedsydelse, som den arbejdsløse arbejdstager endnu er i besiddelse af, kan ophøre under bestemte betingelser, som dog er meget strenge. Så vidt jeg kan se, er denne bestemmelses forfatningsmæssighed på det nationale område indtil nu heller ikke blevet draget i tvivl.

Af særlig interesse for spørgsmålet om, under hvilke betingelser og i hvilket omfang i henhold til tysk ret retspositioner efter den sociale forsikring nyder godt af beskyttelsen af ejendomsretten, er bl.a. dommen af 28. februar 1980 fra den tyske Bundesverfassungsgerichts første afdeling — 1 BvL 17/77. I denne dom har Bundesverfassungsgericht udtalt, at erhvervede pensionsrettigheder og betingede pensionsrettigheder skabes af elementer, som udgør en ejendomsret, der er beskyttet gennem artikel 14 i den tyske grundlov. Men den har endvidere udtalt, at disse rettigheder befinder sig i en udpræget social sammenhæng med den følge, at lovgiveren, når han fastsætter indholdet af og begrænsningerne heri, principielt har en vid udformningsfrihed. Dette gælder især ved bestemmelser, som tjener til at bevare og forbedre lovens pensionsforsikringssystems funktion og effektivitet eller at tilpasse dette til nye økonomiske betingelser i almenvellets interesse. For så vidt følger lovgiverens beføjelse til at nedsætte visse ydelser, til at indskrænke omfanget af betingede eller ubetingede rettigheder eller til at tilpasse disse på en måde, der tjener almenvellet og er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, således principielt af artikel 14, stk. 1, 2. pkt., i grundloven. Det er altså kun i dette omfang, at rettigheder efter pensionsforsikringen af den her omhandlede art er beskyttet gennem artikel 14, stk. 1, i grundloven. Denne opfattelse må efter min mening ligeledes gælde for den gennem fællesskabsretten ydede beskyttelse af ejendomsretten.

3. Afslutningsvis skal jeg blot sige nogle ord vedrørende det af Bundessozialgericht rejste spørgsmål om, hvorvidt fællesskabsinstitutionernes lovgivningskompetence tager hensyn til princippet om folkesuveræniteten i den tyske grundlovs artikel 20. Som bekendt vedrører

dette spørgsmål problemet om forfatningsmæssigheden af § 1 i den tyske lov om ratificering af EØF-traktaten af 27. juni 1957 (Bundesgesetzblatt II, s. 753), som flere gange er blevet bekræftende besvaret af Forbundsrepublikkens højeste domstol, og som Domstolen ikke behøver at tage stilling til.

IV — Da der heller ikke i forhold til beskyttelsesværdige grundrettigheder er anledning til en indskrænkende fortolkning af den foreliggende bestemmelse, foreslår jeg, at de af de forelæggende retter stillede spørgsmål besvares således:

Artikel 69, stk. 2, 1. pkt, i forordning nr. 1408/71 udelukker enhver ret til ydelser af den i artikel 69, stk. 1, 1. pkt., omhandlede art, når den arbejdsløse arbejdstager ikke vender tilbage til »den kompetente stat« inden udløbet af den i stk. 1, litra c, fastsatte frist, og når denne frist ikke er blevet forlænget i overensstemmelse med stk. 2, 2. pkt. I det omfang visse omstændigheder konkret er til hinder for en tilbagevenden før udløbet af tremåneders fristen, og hvor tabet af alle rettigheder ville være urimelig, skal der i medfør af proportionalitetsprincippet — hvorved alle synspunkter må tages i betragtning, herunder alvorligheden af de retlige følger af fristoverskridelsen, grunden til denne forsinkelse og dens varighed — ske forlængelse af tremåneders fristen i medfør af artikel 69, stk. 2, 2. pkt.